

Raya Kuncheva

(Sofia, Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences)

Culture, Identities, Doubts. Selected Papers in Honour of Prof. Dr. Sc. Nikolay Aretov. Sofia: Prof. Marin Drinov Academic Publishing House, 2017, 566 p. ISBN 978-954-322-870-6.

Compilation and scientific editing: A. Aleksieva, N. Danova, N. Chernokozhev

Abstract: A renowned expert in the Bulgarian National Revival period, Prof. Aretov has taken long-lasting interest in several areas, such as: the cultural relations on the Balkans; the European 18th and 19th centuries; Bulgarian literature and culture; issues in reception and translation; transformations in mentality as seen through the perspective of literature; comparative and theoretical issues of text typology; literature and society, and literature and totalitarianism in particular, among others. But above all, his pursuits have been concerned with the formation of national identity, a research topic that has been approached primarily through the exploration of cultural identity as the meeting point of mythological, ideological and anthropological projections seen through the prism of image creation – us creating images of ourselves, others creating images of us, and us creating images of others. This vast area of research, so dynamically evolving in recent years, has predetermined the diversity one finds in the collection of papers compiled in Prof. Aretov's honour both in thematic and methodological terms. The collection epitomises ideological demythologisation and opens discussions that are of great significance with respect to cultural studies. Many of the theses proposed in the featured papers are innovative, challenging long-established accounts or directing the attention to new topics and aspects of research.

Рая Кунчева

(София, Институт за литература, БАН)

**Сборник „КУЛТУРА, ИДЕНТИЧНОСТИ, СЪМНЕНИЯ”,
подготвен в чест на проф. дфн Николай Аретов**

**Съставители: проф. Надя Данова, проф. Николай Чернокожев, гл.ас. Анна
Алексиева**

Николай Аретов, автор на редица новаторски изследвания в актуални области на хуманитаристиката, утвърдено име в съвременната българска литературна наука, активен участник през последните десетилетия в културния ни живот чрез издателска

и редакторска дейност, не на последно място преподавател и ръководител на национални и международни научни проекти, провеждани в Института за литература, е почетен от колегията със сборник статии по повод неговата 60-та годишнина. Авторите на статии, от чужбина и от България, от институти на БАН и от различни университети, отдават дължимото на неговия принос в различните тематични и проблемни сфери, които той продуктивно е разработвал през годините. Познат като специалист по Българско възраждане, проф. Аретов има трайни интереси в няколко области като културни връзки на Балканите, Европейският XVIII и XIX в българската литература и култура, проблеми на рецепцията и на превода, трансформации в манталитета, видяни през литературата, компаративистични и теоретични проблеми от областта на типология на текстовете, литература и общество и по-специално литература и тоталитаризъм и други. Но фокусът на заниманията му са проблемите на създаването на национална идентичност, проблеми, разработвани предимно чрез изследване на културната идентичност като пресечна точка на митологични, идеологични, антропологични проекции през призмата на създаване на образи за себе си, за нас от другите и ние за другите. Това динамично през последните години поле на изследване, както в тематично, така и в методологическо отношение, е предпоставка и за тематичното многообразие на сборника в негова чест. В него са представени някои от водещите линии в съвременното българско литературознание, както и определени акценти, които тук накратко ще посоча. В този смисъл, сборникът е една убедителна изява на колегията, дава нови знания и свидетелства за търсенията в съвременното българско литературознание. Някои от текстовете са части от бъдещи книги, други са разработки във вече очертана проблематика, а трети са просто инвенции, извикани от прочита на литературни творби. Преди да очертая разнообразието на проблематиката на сборника, бих искала още в началото да изтъкна какво обединява всички тези текстове и създава едно цялостно звучене на сборника. Това според мен е желанието на повечето автори да оспорят, да поставят под съмнение, утвърдени тези, които са започвали да действат като своеобразна вторична митологизация в мисленето за явления от литературно-социален характер. В този смисъл, сборникът има идеологически демитологизиращ характер и отваря интересни дискусии. Редица от тезите са новаторски, оборващи стари или са заострящи вниманието върху нови теми или аспекти изследвания. Те, разбира се, са отклик на проблема за идентичността, който занимава Николай Аретов, който се е специализирал в посоката на националната идентичност. В сборника, наред с тази проблематика, активно е застъпена също феминистична проблематика, както и разглеждане на изграждането на модерната идентичност. Именно тук е направен пробив с нови аспекти, които представят едно литературознание с прицел към промените в социологичен план на обществото и на личността. Критическият поглед има и саморефлексивен характер – поставя се във фокуса на вниманието самата литературна наука, както и модели, стереотипи на мислене и практики, отнасящи се както за литературата, така и за обществото. Тематиката на статиите се движи в голям времеви обхватът – от събуждането ни към модерния свят на границата със Средновековието до модернизацията през първите десетилетия на XX век и до наследството от тоталитарните режими. В редица от изследванията се правят смели паралели със съвременните културни форми на живот, обсъждат се пряко или косвено ценностни проблеми. Налага се констатацията за засилен интерес към осмисляне на прехода от традиционна към модерна култура и съзнание, проблемите на среща на манталитети, на приемане и отхвърляне на идентичности и модели на социално поведение. Подходът е предимно, да не кажа

почти изцяло културологичен и дискурсивен, привличат се положения, разработвани в подходи като постколониални изследвания, културни изследвания, Gender-изследвания, както и имагологически тип интерпретации, компаративистични и преводни изследвания, механизми на масовата литература, пазарът като фактор, идеи в областта на икономиката, проблематиката, свързана с погледа на чужденеца пътешественик и прочие. Има и ценни приноси относно фактологично уточняване или разширяване на материала на изследване. Литературата е видяна като възможност да се говори за обществото и за човека в него. Тези и подобни ситуации на среща с другия, които тласкат процесите на създаване на идентичност, пречупени през възможностите, които предоставя прочита на литературни текстове, както и осмислянето на процеси в българската култура на разрыв, промяна или трансформация са в полето на търсенията на авторите в сборника. Той съдържа 48 статии, встъпителни думи на съставителите и библиография на Н. Аретов. С демонстрираното в него професионално високо ниво, както и с жеста на признание спрямо приносите на проф. Николай Аретов, сборникът безспорно заслужава да бъде подкрепен и издаден.